

VOORAFSTEMPELINGEN: een impressie

Herkent u een zegeltje als deze? Vast wel. Maar weet u ook wat die opdruk precies betekent? Die opdruk is een afstempeling van de postzegel voorafgaand aan het gebruik ervan. Deze afstempeling vervult dezelfde functie als "Port betaald", dat wij op een envelop kunnen stempelen of drukken voorafgaand aan het aanbieden voor verzending. Hiermee wordt de postdienst werk uit handen genomen, waardoor een lager tarief kan worden bedongen. Uiteraard werkt dat alleen bij omvangrijke zendingen. Een vooraf gestempelde postzegel is filatelistisch interessanter dan de aanduiding "Port betaald". In ieder geval kun je dan die postzegels verzamelen los van de brief waarop die eens heeft gezeten. En inderdaad vormen de zog. voorafstempelingen (precancels, preoblitérés) een behoorlijk uitgebreid verzamelgebied.

Er is een rijtje van landen die in het verleden voorafstempelingen hebben gebruikt en in sommige daarvan wordt deze procedure nog steeds gevolgd, zoals in de Verenigde Staten, België en Frankrijk. Voorbeelden van recente zegels:

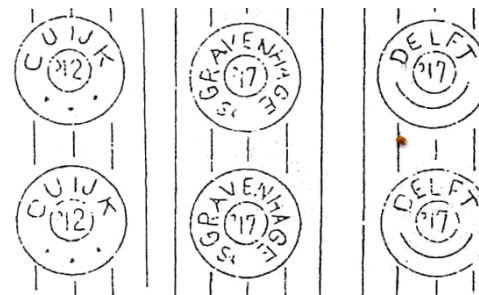
(in het geval van de VS is er geen stempel meer te bekennen, er zijn speciale zegels met een gedrukte tekst zoals "PRESORTED FIRST CLASS")

Voor de VS en België geldt dat vroeger in de stempels ook een plaatsnaam (van het postkantoor) was vermeld. Daardoor neemt de verscheidenheid van voorafstempelingen snel toe. Voor de VS komt daarbij dat er per plaatsnaam (en staat) dikwijls ook nog veel verschillende stempels zijn gebruikt. Als je alle verschillende

postzegels met alle verschillende afstempelingen van alle plaatsen bij elkaar neemt, dan kom je tot meer dan 1 miljoen. En dan laat ik plaatfouten e.d. nog buiten beschouwing. Dus genoeg mogelijkheden om dan weer eigen gekozen beperkingen aan te brengen om nog iets van streven naar volledigheid overeind te houden. De VS zijn overigens in deze enorme veelheid uniek. Andere landen zijn heel wat overzichtelijker. Voor Frankrijk geldt dat zeker, want daar komen geen plaatsnamen voor.

Ook Nederland heeft voorafstempelingen gehad. Van oudsher was het versturen van kranten altijd een bulkpartij. Dus voorafstempelingen treffen we aan op de postzegels die op krantenbandjes hebben gezeten (of die bandjes als geheel). En hier werden wel plaatsnamen vermeld. Een voorbeeld van dergelijke drukwerkrolstempels:

Het meeste gebruik wordt aangetroffen tussen 1912 en 1921.

Andere landen waar tussen eind 19^e eeuw en begin 20^e eeuw de voorafstempelingen werden gebruikt voor verzending van kranten,

zijn Frankrijk, Engeland, Hongarije, Oostenrijk en Turkije.

In Japan en Zuid-Korea zijn na 1945 voorafstempelingen gebruikt op speciale nieuwjaarskaarten (enigszins te vergelijken met het gebruik van onze kerstzegels).

Natuurlijk bestaan er ook diverse landencatalogi van de voorafstempelingen en er is zelfs een International Precancel Catalog (2005), waarin echter de VS en Canada ontbreken, omdat die teveel ruimte zouden vragen. En natuurlijk bestaan er ook speciale verenigingen. In de VS is dat de Precancel Stamp Society (waarvan trouwens heel wat Nederlanders lid zijn) en in Nederland zelf is dat de Studiegroep Voorafstempelingen. Kijk eens op hun website www.precancel.nl.

BK